# T093 ATĐ 5 (49) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q142-Căn Uẩn-Luận về Căn

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA
QUYEÅN 142 CHÖÔNG VI: CAÊN UAÅN

Phaåm Thöù Nhaát: LUAÄN VEÀ CAÊN

LUAÄN VEÀ CAÊN (Phaàn 1)

Hai möôi hai Caên, ñoù laø Nhaõn caên, Nhó caên, Tyû caên, Thieät caên, Thaân caên, Nöõ caên, Nam caên, Maïng caên, YÙ caên, Laïc caên, Khoå caên, Hyû caên, Öu caên, Xaû caên, Tín caên, Tinh tieán caên, Nieäm caên, Ñònh caên, Tueä caên, Vò tri ñöông tri caên, Dó tri caên, Cuï tri caên. Hai möôi hai Caên naøy, maáy laø Hoïc, maáy laø Voâ hoïc, maáy laø Phi hoïc phi voâ hoïc? Caùc chöông nhö vaäy vaø giaûi thích veà nghóa töøng chöông ñaõ lónh hoäi roài, tieáp theo caàn phaûi phaân bieät roäng ra. Hoûi: Vì sao Toân giaû duøng hai möôi hai Caên maø soaïn luaän? Ñaùp: Laø do yù muoán cuûa Toân giaû aáy, tuøy theo yù muoán aáy khoâng traùi vôùi phaùp töôùng maø soaïn ra phaàn luaän naøy, khoâng caàn phaûi vaën hoûi veà nguyeân côù aáy. Coù ngöôøi noùi: Khoâng caàn phaûi hoûi, bôûi vì Toân giaû aáy duøng hai möôi hai Caên noùi trong kinh. Kinh aáy laø caên baûn cuûa luaän naøy, döïa vaøo kinh aáy maø soaïn luaän cho neân khoâng coù theå vaën hoûi veà nhaân duyeân aáy. Bôûi vì Toân giaû aáy ñoái vôùi hai möôi hai Caên maø Ñöùc Phaät ñaõ noùi, khoâng coù theå giaûm bôùt maø noùi laø hai möôi moát, khoâng coù theå taêng theâm maø noùi laø hai möôi ba. Bôûi vì Ñöùc Phaät ñaõ noùi khoâng coù taêng giaûm, cho neân khoâng coù theå taêng giaûm. Nhö khoâng coù theå taêng giaûm, khoâng coù theå nhieàu ít, khoâng coù theå thua ñöôïc, voâ löôïng voâ bieân, neân bieát cuõng nhö vaäy. Bôûi vì voâ löôïng voâ bieân maø Ñöùc Phaät ñaõ noùi, khoâng coù theå ôû trong ñoù laøm thaønh soá löôïng-giôùi haïn. Voâ löôïng laø bôûi vì nghóa khoù suy löôøng, voâ bieân laø bôûi vì vaên khoù nhaän bieát. Ví nhö bieån roäng voâ löôïng voâ bieân, voâ löôïng laø saâu, voâ bieân



laø roäng. Ñöùc Theá Toân ñaõ noùi neân bieát cuõng nhö vaäy, tuy soá löôïng traêm ngaøn Caâu-chi Na-döõu-ña caùc Ñaïi luaän sö nhö Xaù-lôïi-töû..., maø ñoái vôùi nghóa cuûa hai caâu vaên do Ñöùc Phaät noùi ra, soaïn thaønh traêm ngaøn boä luaän ñeå phaân bieät giaûi thích, taän cuøng taùnh giaùc ngoä aáy cuõng khoâng ñaït ñöôïc

giôùi haïn. Vì vaäy, khoâng caàn phaûi vaën hoûi Toân giaû veà ñieàu aáy. Hoûi: Gaùc laïi söï vieäc Toân giaû aáy, vì sao Ñöùc Theá Toân noùi kinh naøy? Ñaùp: Bôûi vì quaùn xeùt höõu tình hoùa ñoä thuaän theo nghe phaùp naøy ñöôïc lôïi ích theâm. Laïi nöõa, kinh naøy coù duyeân khôûi rieâng bieät, ñoù laø "Coù Phaïm Chí teân goïi Sinh Vaên, ñi ñeán nôi Ñöùc Phaät, hoan hyû chaøo hoûi roài ngoài ôû moät phía maø thöa vôùi Ñöùc Phaät raèng: Thi thieát maáy Caên ñeå thaâu nhieáp heát caùc Caên? Ñöùc Phaät noùi: Ta noùi hai möôi hai Caên thaâu nhieáp heát caùc Caên, neáu coù ai ngaên chaën nhöõng Caên naøy maø laïi noùi ñeán nhöõng Caên khaùc, thì neân bieát ngöôøi aáy noùi coù ngoân töø nhöng khoâng coù nghóa lyù. Neáu coøn hoûi thì ngöôøi aáy laïi sinh ra ngu doát meâ hoaëc. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì khoâng phaûi laø caûnh giôùi cuûa hoï." Bôûi vì Phaïm Chí hoûi cho neân noùi ra kinh naøy. Vì vaäy, khoâng neân daãn ra yù Ñöùc Phaät ñaõ noùi. Hoûi: Gaùc laïi yù Ñöùc Phaät ñaõ noùi, vì sao Phaïm Chí chæ hoûi veà caùc Caên maø khoâng hoûi ñeán Uaån-Giôùi-Xöù...? Ñaùp: Tuøy theo söï nghi ngôø aáy maø hoûi, khoâng caàn phaûi vaën hoûi. Hoaëc laø Phaïm Chí aáy coù taùnh kheùo tìm hieåu suy nghó, heã coù nghe ñieàu gì khaùc laï thì ñi hoûi khaép nôi, vì bieát veà nghóa cuûa Caên cho neân ñi traûi qua chín möôi saùu ngoaïi ñaïo ôû khaép nôi ñeå hoûi veà soá löôïng cuûa caùc Caên. Nhö ngoaïi ñaïo Ly Heä thi thieát moät Caên, ñoù goïi laø Maïng caên coù khaép moïi vaät trong ngoaøi, cho neân ngöôøi aáy ñöa ra quy ñònh khoâng uoáng nöôùc laïnh, khoâng chaët ñöùt coû xanh, bôûi vì coù maïng soáng. Hoûi: Caùc ngoaïi ñaïo ôû trong vaät beân ngoaøi, chaáp coù Caên gì maø goïi laø phaùp coù Caên? Ñaùp: Coù ngöôøi ñoái vôùi vaät beân ngoaøi chaáp laø coù YÙ caên. Coù ngöôøi ñoái vôùi vaät beân ngoaøi chaáp laø coù Maïng caên. Coù ngöôøi ñoái vôùi vaät beân ngoaøi chaáp laø coù hai Caên, do YÙ caên cho neân goïi laø phaùp coù Caên, do Maïng caên cho neân goïi laø phaùp coù Maïng. Coù ngöôøi ñoái vôùi vaät beân ngoaøi chaáp laø coù hai Caên, ñoù laø Nghieäp vaø YÙ, tuøy theo thích hôïp seõ noùi. Laïi nhö ngoaïi ñaïo Ba-la-thieát-lôïi, ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: Maét khoâng nhìn thaáy Saéc, tai khoâng nghe thaáy Thanh, goïi laø Tu caên cuûa Thaùnh. Hoûi: Vì sao ngöôøi aáy goïi laø Ba-la-thieát-lôïi? Ñaùp: Laø teân goïi ñaõ laäp ra, khoâng caàn phaûi hoûi veà lyù do laäp ra teân goïi, bôûi vì teân goïi tuøy theo giaû laäp khoâng haún laø ñeàu coù Thaät nghóa.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 760

Coù ngöôøi noùi: Ñaây laø hoï cuûa ngöôøi aáy, nghóa laø Baø-la-moân coù hoï laø Kieàu-sa, coù hoï laø Phieät-sa, coù hoï laø Phieán-thaát-löôïc, coù hoï laø Kieàu-traän-na, coù hoï laø Baø-la-ñoïa-xaø, coù hoï laø Ba-la-thieát-lôïi. Coù ngöôøi noùi: Ñaây laø taïp chuûng, nghóa laø töø Saùt-ñeá-lôïi vaø Baø-la- moân sinh ra, goïi laø Ba-la-thieát-lôïi; nhö töø Löøa vaø Ngöïa maø sinh ra goïi laø con La. Noùi nhö vaäy thì ñaây laø hoï cuûa ngöôøi aáy. "Ngöôøi aáy coù ñeä töû teân goïi OÁt-ñaùt-la, ñaõ töøng vaøo moät luùc noï ñi ñeán nôi Ñöùc Phaät, hoan hyû chaøo hoûi xong ngoài ôû moät phía. Luùc aáy Ñöùc Phaät baûo raèng: Thaày oâng laø Ba-la-thieát-lôïi, vì caùc oâng maø noùi veà phaùp Tu caên chaêng? OÁt-ñaùt-la noùi: Thaày con ñaõ töøng noùi. Ñöùc Phaät hoûi theá naøo? Ngöôøi aáy noùi: Thaày con ñöa ra caùch noùi nhö vaäy:

Maét khoâng nhìn thaáy Saéc, tai khoâng nghe thaáy Thanh, goïi laø Tu caên cuûa Thaùnh, bôûi vì khoâng coù gì giöõ laáy. Ñöùc Phaät lieàn chaát vaán: Neáu nhö vaäy thì ngöôøi muø phaûi goïi laø Tu caên cuûa Thaùnh, bôûi vì khoâng nhìn thaáy Saéc. Luùc aáy A- nan-ñaø ñöùng haàu beân Ñöùc Phaät, phe phaåy quaït cho Ñöùc Phaät, laäp töùc cuõng chaát vaán: Ngöôøi ñieác cuõng phaûi goïi laø Tu caên cuûa Thaùnh, bôûi vì khoâng nghe thaáy Thanh.” Hoûi: Giaû söû coù soá löôïng traêm ngaøn Caâu-chi Na-döõu-ña ngoaïi ñaïo, trí tueä bieän taøi gioáng nhö Xaù-lôïi-töû, Ñöùc Phaät ñeàu coù theå laøm cho khuaát phuïc, vì sao Ñöùc Theá Toân ñöa ra chaát vaán thöù nhaát roài, Toân giaû Khaùnh Hyû ñöa ra chaát vaán thöù hai, maø Ñöùc Theá Toân khoâng ngaên chaën laø taïi vì sao? Ñaùp: Ñöùc Phaät nhìn yeát haàu cuûa Khaùnh Hyû coù töôùng traïng, bieát laø muoán ñöa ra chaát vaán cho neân töï mình lieàn döøng laïi. Bôûi vì Ñöùc Phaät ôû trong ba Voâ soá kieáp xöa kia, luùc thöôøng xuyeân tinh tieán tu haïnh Boà-taùt, haõy coøn khoâng laøm giaùn ñoaïn bieän taøi voán coù cuûa ngöôøi khaùc, cho ñeán ñeä töû cuõng khoâng ngaên chaën, huoáng hoà nay thaønh Phaät maø laøm giaùn ñoaïn bieän taøi cuûa ngöôøi khaùc hay sao? Laïi nöõa, Ñöùc Phaät bieát roõ hoaëc laø töï mình ñaõ noùi, hoaëc laø Khaùnh Hyû noùi, ñeàu bình ñaúng khoâng coù gì khaùc nhau, khoâng heà coù taêng giaûm, cho neân khoâng ngaên chaën. Laïi nöõa, bôûi vì hieån baøy veà thaày vaø ñeä töû cuøng coù naêng löïc laøm cho ngöôøi khaùc phaûi khuaát phuïc. Neáu thaày vaø ñeä töû cuøng coù naêng löïc laøm cho phaûi khuaát phuïc, thì môùi goïi laø kheùo leùo ñieàu phuïc, cho neân khoâng ngaên caûn. Laïi nöõa, bôûi vì muoán laøm cho ngöôøi aáy khoâng coù lôøi naøo khaùc. Nghóa laø neáu Ñöùc Theá Toân ñöa ra chaát vaán thöù nhaát, Khaùnh Hyû khoâng



ñöa ra chaát vaán thöù hai, thì ngoaïi ñaïo aáy trôû veà trong chuùng cuûa mình, bôûi vì taâm kieâu maïn coøn laïi, maø ñöa ra lôøi noùi nhö vaäy: Tuy bò vò thaày laøm cho khuaát phuïc maø khoâng phaûi laø ñeä töû cuûa vò aáy, vò aáy tuy coù theå laøm cho chuùng ta khuaát phuïc maø khoâng phaûi laø thaày cuûa chuùng ta. Neáu Phaät Theá Toân ñöa ra chaát vaán thöù nhaát, Khaùnh Hyû laïi ñöa ra chaát vaán thöù hai, thì ngöôøi aáy vónh vieãn rôøi boû taâm kieâu maïn, bôûi vì ñeä töû haõy coøn coù theå laøm cho chuùng ta khuaát phuïc, huoáng laø thaày cuûa hoï hay sao? Giaû söû thaày chuùng ta coù ñeán thì cuõng khoâng theå naøo ñoái ñaùp ñöôïc, huoáng gì laø chuùng ta? Laïi nöõa, bôûi vì muoán thoûa yù cuûa Phaïm Chí aáy. Ngöôøi aáy daáy leân nghó raèng: Kieàu-ñaùp-ma toân quyù laø baäc ñöùng ñaàu trong caùc löïc só, khoâng coù ai cao hôn, coù theå ñieàu phuïc vaø coù theå ñaùnh ñoå taát caû caùc Luaän giaû maø khoâng bò khuaát phuïc; laø baäc toân quyù thuø thaéng nhaát trong caùc Luaän sö, taát caû caùc Ñaïi Luaän sö xöa kia haõy coøn khoâng coù ai coù theå ñoái ñaùp, huoáng gì laø chuùng ta? Neáu ñeä töû cuûa vò aáy cuøng vôùi mình baøn luaän, thì mình seõ ñoái ñaùp qua laïi, leõ naøo khoâng thích hôïp hay sao? Ñöùc Phaät luoân luoân laøm thoûa yù cuûa ngöôøi ñaõ hoùa ñoä, nhö suy nghó cuûa hoï maø ñöa ñöôøng daãn loái, cho neân khoâng ngaên caûn söï chaát vaán cuûa Khaùnh Hyû. Laïi nöõa, Ñöùc Phaät laáy Khaùnh Hyû laøm ngöôøi chöùng nghóa, cho neân

chuùng ngoaïi ñaïo aáy tin töôûng toân troïng Khaùnh Hyû. Bôûi vì hình daùng töôùng maïo cuûa Toân giaû aáy ñoan nghieâm, coù sôû tröôøng bieát veà Nhaân-ñaø- la vaø luaän Thanh minh, cho neân yù Ñöùc Phaät khieán Toân giaû hoûi ngöôøi ñaõ tin töôûng, töï nghieäm xeùt toâng chæ cuûa thaày mình coù hôïp vôùi chaùnh lyù hay khoâng? Vì vaäy, luùc Khaùnh Hyû noùi nhöng Ñöùc Phaät khoâng ngaên caûn. Laïi nöõa, bôûi vì muoán hieån baøy Ñöùc Theá Toân khoâng coù suy nghó veà ngöôøi hôn mình. Nghóa laø caùc ngoaïi ñaïo suy nghó trong soá ñeä töû coù ngöôøi hôn mình, cho neân ngaên chaën ngoân töø bieän giaûi cuûa hoï; Ñöùc Phaät khoâng coù ñieàu naøy. Giaû söû coù soá löôïng traêm ngaøn Caâu-chi Na-döõu-ña ñeä töû, coù bieän taøi trí tueä nhö Xaù-lôïi-töû, cuõng khoâng coù ai vaán naïn saùnh baèng Ñöùc Phaät, huoáng gì coù theå hôn ñöôïc Ñöùc Phaät? Laïi nöõa, bôûi vì muoán hieån baøy mình ñaõ ñoaïn boû söï keo kieät baån thæu veà phaùp. Nghóa laø caùc ngoaïi ñaïo khoâng cho pheùp ñeä töû luaän baøn chaát vaán vôùi ngöôøi khaùc, ñöøng ñeå cho hoï nhôø ñoù maø ñöôïc nhieàu danh döï-cung kính-lôïi döôõng; Ñöùc Phaät thì khoâng nhö vaäy. Giaû söû ôû theá gian, taát caû ñeàu coù ñöôïc raát nhieàu danh lôïi, maø Ñöùc Phaät khoâng coù chuùt naøo thì cuõng khoâng heà ganh gheùt, vì theá cho neân khoâng ngaên caûn lôøi noùi cuûa Khaùnh Hyû. Laïi nöõa, bôûi vì muoán hieån baøy ñeä töû cuõng hôn haún ngöôøi khaùc.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 762

Nghóa laø caùc ngoaïi ñaïo sôï raèng hoïc troø cuûa mình luaän baøn chaát vaán vôùi ngöôøi khaùc, rôi vaøo thaát baïi chuoác laáy nhuïc nhaõ; ñeä töû cuûa Ñöùc Theá Toân khoâng coù ai khoâng hôn haún ngöôøi khaùc, neáu luaän baøn chaát vaán thì Chaùnh phaùp cuûa Nhö Lai löu truyeàn caøng raïng rôõ theâm, cho neân khoâng ngaên caûn. Laïi nöõa, bôûi vì muoán bieåu hieän roõ raøng trong caùch noùi phaùp kheùo leùo, vaên nghóa ñaày ñuû khoâng coù caùch nhìn khaùc nhau. Nghóa laø caùc ngoaïi ñaïo trong caùch noùi phaùp xaáu xa, vaên nghóa traùi ngöôïc, thaày troø nhìn nhaän khaùc nhau, heã coù vaán ñeà gì ñaõ thieát laäp-ñaõ noùi ra-ñaõ giaûi thích, thì thaày vaø ñeä töû ñeàu traùi ngöôïc nhau; trong Chaùnh phaùp cuûa Ñöùc Phaät khoâng coù loãi laàm naøy, heã coù vaán ñeà gì ñaõ thieát laäp-ñaõ noùi ra-ñaõ giaûi thích, thì ñeä töû vaø thaày ñeàu cuøng chung moät vò. Bôûi vì nhöõng nhaân duyeân nhö vaäy, cho neân ñoái vôùi ngoaïi ñaïo aáy, Ñöùc Phaät vaø Khaùnh Hyû ñeàu ñöa ra moät vaán naïn. Hoûi: Neáu ngoaïi ñaïo chaáp nhaän ngöôøi muø-ñieác laø tu caên cuûa Thaùnh, thì taïi sao laøm thaønh vaán naïn? Ñaùp: Ñaây laø vaán naïn lôùn, cuõng laø noùi chung veà sai laàm cuûa ngoaïi ñaïo, khoâng coù ai coù theå ñoái ñaùp ñöôïc. Nghóa laø neáu oâng chaáp nhaän ngöôøi muø-ñieác cuõng coù theå goïi laø tu caên cuûa Thaùnh, thì taïi sao caùc oâng rôøi boû ñôøi soáng gia ñình, ngaøy ñeâm luoân luoân chòu khoù tu caùc phaïm haïnh? Chæ caàn huûy hoaïi hai caên cuûa maét vaø tai, thì töï nhieân coù theå goïi laø ngöôøi tu caên cuûa thaùnh. Vì vaäy, tröôùc ñaõ noùi laø ñaây laø vaán naïn lôùn, cuõng laø chæ trích chung taát caû ngoaïi ñaïo. Laïi nöõa, phaùi Thaéng Luaän noùi coù naêm Caên, nhaõn-nhó-tyû-thieät-thaân laø naêm Caên. Laïi nöõa, phaùi Soá Luaän noùi möôøi moät Caên, ñoù laø naêm Caên thuoäc veà giaùc quan, naêm Caên thuoäc veà nghieäp vaø YÙ caên. Naêm Caên thuoäc veà

giaùc quan, ñoù laø nhaõn-nhó-tyû-thieät-thaân Caên. Naêm Caên thuoäc veà nghieäp, ñoù laø Caên cuûa lôøi noùi-tay-chaân-ñaïi tieän vaø tieåu tieän. Cuøng vôùi YÙ caên laø Caên thöù möôøi moät. Hoaëc laïi coù ngöôøi noùi: Moät traêm hai möôi Caên, ñoù laø nhaõn-nhó-tyû ñeàu coù hai laø saùu, thieät-thaân-yù-maïng vaø naêm Caên thuoäc veà caûm thoï, naêm Caên nhö Tín..., toång coïng laø hai möôi saùu, moãi moät neõo ñeàu coù hai möôi laø moät traêm hai möôi. Hoï noùi A-toá-laïc laø neõo thöù saùu. Coù ngöôøi noùi: Caên laø nghóa cuûa Chuû. Ngoaïi ñaïo aáy noùi coù moät traêm hai möôi Chuû, nhö Chuû loaøi trôøi, Chuû loaøi roàng, Chuû loaøi A-toá-laïc vaø Chuû loaøi ngöôøi..., caàn phaûi nhaän laáy moät traêm hai möôi Xöù nhö vaäy, thaân vi dieäu thuø thaéng môùi ñöôïc giaûi thoaùt.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 763

“Phaïm Chí Sinh Vaên nghe nhöõng ñieàu nhö vaäy, noùi veà Caên khoâng nhö nhau, caøng sinh ra nghi hoaëc, khoâng bieát nôi naøo laø noùi ñuùng söï thaät veà Caên. Nghe trong cung cuûa doøng hoï Thích sinh ra moät Thaùi töû, ñaày ñuû ba möôi hai töôùng ñaïi tröôïng phu, taùm möôi veû ñeïp, thaân maøu vaøng roøng, aùnh saùng xoay troøn moät taàm, ngöôøi troâng thaáy hoan hyû ngaém nhìn khoâng heà thoûa maõn, töø boû ngoâi vò Luaân vöông, vöôït qua hoaøng thaønh maø xuaát gia, tinh tieán thöôøng xuyeân tu taäp khoå haïnh raát khoù thöïc haønh, chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, bieát roõ taát caû moïi ñieàu, thaáy roõ taát caû moïi ñieàu, ñoaïn tröø taát caû moïi ñieàu nghi ngôø, thieát laäp taát caû moïi ñieàu quyeát ñònh, coù naêng löïc giaûi thích taän cuøng nguoàn goác taát caû nhöõng caâu hoûi khoù nhaát. Nghe roài laäp töùc ñi ñeán nôi Ñöùc Phaät, ngoài ôû moät beân maø thöa vôùi Ñöùc Phaät raèng: Noùi veà Caên thì coù nhieàu Sa-moân ñaõ noùi, coù maáy caên thaâu nhieáp heát caùc caên?” Hoûi: Vì sao Phaïm Chí khoâng ñem ñieàu mình ñaõ nghe noùi sai bieät veà Caên ñeå thöa hoûi vôùi Ñöùc Phaät maø döùt khoaùt ñöa ra caâu hoûi naøy? Ñaùp: Ngöôøi aáy coù tueä aùc, sôï raèng Ñöùc Phaät töø trong Caên maø ngöôøi khaùc ñaõ noùi, choïn laáy ñieàu thích hôïp ñeå noùi, cho neân ñöa ra caâu hoûi toång quaùt, Ñöùc Phaät döïa vaøo caâu hoûi aáy traû lôøi raèng: “Ta noùi hai möôi hai Caên thaâu nhieáp heát caùc Caên, ...noùi roäng ra cho ñeán...Bôûi vì khoâng phaûi laø caûnh giôùi cuûa hoï.” Hoûi: Vì sao Ñöùc Theá Toân laïi noùi ra lôøi naøy: “Neáu coù ai ngaên chaën nhöõng Caên naøy maø laïi noùi ñeán nhöõng Caên khaùc, thì neân bieát ngöôøi aáy noùi coù ngoân töø maø khoâng coù nghóa lyù. Neáu coøn hoûi thì ngöôøi aáy laïi sinh ra ngu doát meâ hoaëc. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì khoâng phaûi laø caûnh giôùi cuûa hoï.” Ñaùp: Bôûi vì muoán khieán cho ngöôøi aáy bieát tröôùc ñaây ñaõ nghe noùi veà nghóa cuûa moät Caên, cho ñeán moät traêm hai möôi Caên ñeàu khoâng phaûi laø söï thaät. Ta laø ngöôøi bieát roõ taát caû moïi ñieàu, thaáy roõ taát caû moïi ñieàu, haõy coøn khoâng coù theå töø trong hai möôi hai Caên, giaûm bôùt moät Caên maø noùi laø hai möôi moát, taêng theâm moät Caên maø noùi laø hai möôi ba; huoáng gì caùc ngoaïi ñaïo khoâng coù tri thöùc-nhìn nhaän kyø quaùi, töø trong caùc Caên coù ai coù naêng löïc taêng theâm vaø giaûm bôùt maø noùi moät cho ñeán moät traêm hai möôi chaêng? Bôûi vì nhaân duyeân naøy cho neân ngöôøi aáy ñi ñeán nôi Ñöùc Phaät, chæ hoûi veà nghóa cuûa

Caên chöù khoâng phaûi laø hoûi veà Uaån-Giôùi-Xöù… Hoûi: Hai möôi hai Caên naøy thì teân goïi coù hai möôi hai, Thaät Theå coù maáy loaïi? Ñaùp: Phaùi Ñoái Phaùp noùi: Teân goïi coù hai möôi hai, Thaät Theå coù möôøi baûy, bôûi vì ôû trong Nam caên-Nöõ caên vaø ba Caên voâ laäu



khoâng coù Theå rieâng bieät. Hoûi: Vì sao Nam caên-Nöõ caên khoâng coù Theå rieâng bieät? Ñaùp: Bôûi vì hai Caên naøy chính laø Thaân caên thaâu nhieáp. Nhö noùi: Nöõ caên laø theá naøo? Ñoù laø phaàn ít cuûa Thaân caên. Nam caên laø theá naøo? Ñoù laø phaàn ít cuûa Thaân caên. Hoûi: Vì sao ba Caên voâ laäu cuõng khoâng coù Theå rieâng bieät? Ñaùp: Bôûi vì ba Caên naøy chính laø chín Caên thaâu nhieáp. Chín caên, ñoù laø YÙ caên, Laïc-Hyû-Xaû caên, naêm Caên nhö Tín… Chín caên naøy coù phaàn vò goïi laø Vò tri ñöông tri caên, coù phaàn vò goïi laø Dó tri caên, coù phaàn vò goïi laø Cuï tri caên, töùc laø phaàn vò Kieán ñaïo, phaàn vò Tu ñaïo, phaàn vò ñaïo Voâ hoïc, nhö thöù töï neân bieát. Laïi nöõa, ôû trong söï noái tieáp nhau cuûa Tuøy tín-Tuøy phaùp haønh, goïi laø Vò tri ñöông tri caên; ôû trong söï noái tieáp nhau cuûa Tín giaûi-Kieán chí-Thaân chöùng, goïi laø Dó tri caên; ôû trong söï noái tieáp nhau cuûa Tueä giaûi thoaùt-Caâu giaûi thoaùt, goïi laø Cuï tri caên. Chín caên tuï taäp tuøy theo phaàn vò maø noùi laø ba cho neân khoâng coù Theå rieâng bieät. Vì vaäy cho neân noùi hai möôi hai Caên thì teân goïi coù hai möôi hai, Thaät Theå coù möôøi baûy. Toân giaû Phaùp Cöùu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Teân goïi coù hai möôi hai, Thaät Theå coù möôøi boán, ñoù laø bôûi vì ngay naêm Caên tröôùc vaø Maïng-Xaû-Ñònh caên khoâng coù Thaät Theå rieâng bieät.” Hoûi: Vì sao vò aáy noùi Maïng caên khoâng coù Thaät Theå? Ñaùp: Maïng caên laø do Haønh uaån khoâng töông öng thaâu nhieáp, vò aáy noùi Haønh uaån khoâng töông öng cho neân khoâng coù Thaät Theå. Hoûi: Vì sao laïi noùi Xaû caên khoâng coù Theå rieâng bieät? Ñaùp: Vò aáy noùi lìa Khoå thoï-Laïc thoï khoâng coù Thoï khoâng khoå khoâng laïc rieâng bieät. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì caùc Thoï voán coù, hoaëc laø Laïc-hoaëc laø Khoå, neáu khoâng phaûi laø Khoå-Laïc thì taïi sao goïi laø Thoï? Hoûi: Neáu nhö vaäy thì trong kinh noùi ba Thoï neân hieåu theá naøo? Ñaùp: Vò aáy ñöa ra caùch noùi naøy: Laïc thoï-Khoå thoï, coù treân cao-coù döôùi thaáp, coù saéc beùn-coù cuøn chaäm, coù noùng voäi-coù ñieàm tónh, caùc loaïi treân cao-saéc beùn- noùng voäi thì goïi laø Laïc thoï-Khoå thoï, caùc loaïi döôùi thaáp-cuøn chaäm-ñieàm tónh thì goïi laø Thoï khoâng khoå khoâng laïc, Theå naøy khoâng nhaát ñònh, nhö nghi ngôø maø chuyeån ñoåi. Hoûi: Vì sao vò aáy noùi Ñònh caên cuõng khoâng coù Theå rieâng bieät? Ñaùp: Vò aáy noùi bôûi vì lìa taâm khoâng coù Theå cuûa Ñònh. Nhö noùi: Ñònh laø theá naøo? Ñoù laø taâm cuøng moät caûnh vôùi taùnh. Vì vaäy, caùc Caên thì teân goïi coù hai möôi hai, Thaät Theå coù möôøi boán. Toân giaû Giaùc Thieân ñöa caùch noùi nhö vaäy: “Teân goïi coù hai möôi



hai, Thaät Theå chæ coù moät, ñoù laø YÙ caên.” Vò aáy ñöa ra caùch noùi naøy: Caùc phaùp höõu vi coù hai töï taùnh, moät laø Ñaïi chuûng, hai laø Taâm. Lìa xa Ñaïi

chuûng thì khoâng coù saéc sôû taïo, lìa xa Taâm thì khoâng coù taâm sôû, caùc saéc ñeàu laø söï sai bieät cuûa Ñaïi chuûng, khoâng coù saéc ñeàu laø söï sai bieät cuûa Taâm. Bôûi vì nghóa naøy cho neân Thaät Theå cuûa Caên chæ coù moät. Nhö Thaät nghóa thì neân nhö caùch noùi thöù nhaát laø teân goïi coù hai möôi hai, Thaät Theå coù möôøi baûy. Nhö teân goïi vaø Theå, nhö vaäy teân goïi thi thieát-Theå thi thieát, teân goïi khaùc töôùng-Theå khaùc töôùng, teân goïi khaùc taùnh-Theå khaùc taùnh, teân goïi lìa taùnh-Theå lìa taùnh, teân goïi phaàn bieät-Theå phaân bieät, teân goïi giaùc ngoä-Theå giaùc ngoä, neân bieát cuõng nhö vaäy. Ñoù goïi laø töï taùnh cuûa caùc Caên, töï Theå vaø taùnh töôùng cuûa ngaõ-vaät. Ñaõ noùi veà töï taùnh, neân noùi ñeán nguyeân côù. Hoûi: Vì sao goïi laø Caên, Caên laø nghóa gì? Ñaùp: Nghóa veà taêng thöôïng laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà saùng toû laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà hieän baøy laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà hyû quaùn laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà ñoan nghieâm laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà toái thöôïng laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà thuø thaéng laø nghóa cuûa Caên, nghóa veà laøm chuû laø nghóa cuûa Caên. Hoûi: Neáu nghóa veà taêng thöôïng laø nghóa cuûa Caên, thì caùc phaùp höõu vi laàn löôït chuyeån ñoåi taêng thöôïng, caùc phaùp voâ vi ñoái vôùi höõu vi taêng thöôïng, taát caû caùc phaùp ñeàu neân thieát laäp laøm Caên, vì sao Ñöùc Theá Toân thieát laäp hai möôi hai? Ñaùp: Hieáp Toân giaû noùi: “Ñöùc Phaät hieåu roõ raøng ñeán taän cuøng ñoái vôùi caùc phaùp, bieát töôøng taän veà theá duïng-Theå töôùng cuûa caùc phaùp, ngöôøi khaùc khoâng theå naøo bieát ñöôïc. Neáu phaùp coù töôùng cuûa Caên thì thieát laäp laøm Caên, khoâng coù töôùng cuûa Caên thì khoâng thieát laäp laøm Caên, vì vaäy khoâng caàn phaûi vaën hoûi.” Coù ngöôøi noùi: Duyeân taêng thöôïng coù döôùi-coù treân, coù yeáu-coù maïnh, treân vaø maïnh thì thieát laäp laøm Caên, döôùi vaø keùm thì khoâng thieát laäp. Coù ngöôøi noùi: Tuy taát caû caùc phaùp ñeàu coù nghóa veà duyeân taêng thöôïng, maø khoâng phaûi laø ñeàu coù nghóa veà taêng thöôïng-saùng toû-hieän baøy cho ñeán nghóa veà laøm chuû, nhö hai möôi hai Caên aáy. Nhö taát caû höõu tình tuy ñeàu coù nghóa veà duyeân taêng thöôïng, maø coù ngöôøi hôn haún. Nhö trong coõi quyû thì Dieãm Ma Vöông laø hôn haún, trong loaøi baøng sinh thì sö töû chuùa laø hôn haún, trong thoân xoùm thì ngöôøi ñöùng ñaàu laø hôn haún, trong ñaát nöôùc thì vua chuùa laø hôn haún, trong boán Ñaïi chaâu thì Chuyeån Luaân

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 766

Vöông laø hôn haún, ôû trong coõi Duïc thì trôøi Töï Taïi laø hôn haún, trong moät ngaøn theá giôùi thì Phaïm Vöông laø hôn haún, ôû trong ba coõi thì Ñöùc Phaät laø baäc thuø thaéng nhaát, Ñöùc Phaät ôû trong taát caû caùc loaøi höõu tình, moät mình xöng laø Phaùp Vöông bôûi vì khoâng coù ai saùnh baèng. Nhö vaäy, caùc phaùp tuy ñeàu laø duyeân taêng thöôïng, maø khoâng phaûi laø taát caû ñeàu coù nghóa veà taêng thöôïng, cho ñeán nghóa veà laøm chuû, nhö hai möôi hai Caên aáy. Vì vaäy, Ñöùc Phaät chæ noùi ñeán hai möôi hai Caên naøy. Hoûi: Neáu nghóa veà taêng thöôïng laø nghóa cuûa Caên, thì taêng thöôïng vôùi loaïi naøo-ôû ñaâu? Ñaùp: Nhaõn caên taêng thöôïng ñoái vôùi boán xöù: 1. Trang nghieâm cho thaân mình. 2. Daãn daét nuoâi giöõ thaân mình. 3. Laøm choã döïa cho Thöùc... 4. Laøm coâng vieäc

khoâng nhö nhau. Trang nghieâm cho thaân mình, nghóa laø tuy coù thaân hình tuyeät vôøi, tay chaân ñaày ñuû, nhöng neáu nhö thieáu maát Nhaõn caên thì ngöôøi khaùc khoâng thích nhìn, cho neân Nhaõn caên naøy laøm taêng thöôïng ñoái vôùi thaân trang nghieâm. Daãn daét nuoâi giöõ thaân mình, nghóa laø nhôø vaøo Nhaõn caên cho neân thaáy roõ caûnh saéc toát xaáu, rôøi xa nôi nguy hieåm ñi ñeán nôi yeân laønh, khieán cho thaân toàn taïi laâu daøi. Laøm choã döïa cho Thöùc..., nghóa laø Nhaõn thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo Nhaõn caên naøy maø sinh khôûi. Laøm coâng vieäc khoâng nhö nhau, nghóa laø chæ coù Nhaõn caên thaáy caûnh saéc chöù khoâng phaûi laø Caên naøo khaùc. Nhó caên taêng thöôïng ñoái vôùi boán xöù: 1. Trang nghieâm cho thaân mình. 2. Daãn daét nuoâi giöõ thaân mình. 3. Laøm choã döïa cho Thöùc.... 4. Laøm coâng vieäc khoâng nhö nhau. Trang nghieâm cho thaân mình, nghóa laø tuy coù thaân hình tuyeät vôøi, tay chaân ñaày ñuû, nhöng neáu nhö thieáu maát Nhó caên thì ngöôøi khaùc khoâng thích nhìn, cho neân Nhó caên naøy laøm taêng thöôïng ñoái vôùi thaân trang ng- hieâm. Daãn daét nuoâi giöõ thaân mình, nghóa laø nhôø vaøo Nhó caên cho neân nghe roõ aâm thanh toát xaáu, rôøi xa nôi nguy hieåm ñi ñeán nôi yeân laønh, khieán cho thaân toàn taïi laâu daøi. Laøm choã döïa cho Thöùc..., nghóa laø Nhó thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo Nhó caên naøy maø sinh khôûi. Laøm coâng vieäc khoâng nhö nhau, nghóa laø chæ coù Nhó caên nghe aâm thanh chöù khoâng phaûi laø Caên naøo khaùc. Coù Sö khaùc noùi: Nhaõn caên daãn daét nuoâi giöõ Sinh thaân laø hôn haún,

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 767

Nhó caên daãn daét nuoâi giöõ Phaùp thaân laø hôn haún. Nhö noùi: “Ví nhö ngöôøi ñoâi maét saùng toû, traùnh ñöôïc hieåm naïn ngay tröôùc maét, Ngöôøi theá gian coù ñöôïc thoâng minh, coù theå lìa quaû khoå ñôøi sau, Nghe nhieàu coù theå bieát roõ phaùp, nghe nhieàu coù theå lìa toäi loãi, Nghe nhieàu rôøi boû khoâng coù nghóa, nghe nhieàu coù theå ñeán Nieát- baøn.” Laïi coù ngöôøi noùi: Nhaõn caên vaø Nhó caên ñeàu coù theå daãn daét nuoâi giöõ Sinh thaân-Phaùp thaân. Daãn daét nuoâi giöõ Sinh thaân, nhö tröôùc noùi. Daãn daét nuoâi giöõ Phaùp thaân, nghóa laø nhôø vaøo Nhaõn caên cho neân gaàn guõi baäc Thieän só, nhôø vaøo Nhó caên cho neân laéng nghe Chaùnh phaùp. Nhôø vaäy coù theå daãn daét taùc yù nhö lyù, phaùp tuøy phaùp haønh cho ñeán laàn löôït chuyeån ñoåi chöùng ñöôïc Nieát-baøn. Vì vaäy kinh noùi: “Phaïm Thoï-Phaïm Chí ñöøng huûy hoaïi hai Caên, ñoù laø Nhaõn caên vaø Nhó caên.” Hoûi: Vì sao ôû trong tuï cuûa caùc Caên, chæ noùi laø ñöøng huûy hoaïi hai Caên? Ñaùp: Nhôø vaøo Nhaõn caên-Nhó caên maø luùc Ñöùc Phaät xuaát theá, laøm con ñöôøng-laøm cöûa ngoõ ñeå höôùng vaøo Phaät phaùp. Laïi nhôø vaøo Nhaõn-Nhó maø luùc ñöôïc gaëp Phaät thì coù theå so saùnh bieát laø Phaät. Nhö noùi: “Naøy Tyø kheo! Neáu oâng khoâng coù theå bieát ñöôïc taâm Phaät thì neân caàu ôû hai nôi: 1. Töø nôi nghe; 2. Töø nôi thaáy.” Vì vaäy chæ noùi laø ñöøng huûy hoaïi hai Caên. Tyû- Thieät- Thaân caên ñeàu taêng thöôïng ñoái vôùi boán Xöù: 1.Trang nghieâm cho thaân mình. 2. Daãn daét nuoâi giöõ thaân mình. 3. Laøm choã döïa cho Thöùc... 4. Laøm coâng vieäc khoâng nhö nhau. Trang nghieâm cho thaân mình, nghóa laø tuy coù thaân hình tuyeät vôøi, tay chaân ñaày ñuû, nhöng ba Caên tuøy thuoäc thieáu

maát thì ngöôøi khaùc khoâng thích nhìn. Daãn daét nuoâi giöõ thaân mình, nghóa laø nhôø vaøo ba Caên naøy tieáp nhaän söû duïng ñoaøn thöïc khieán cho thaân ñöôïc toàn taïi laâu daøi, bôûi vì ñoaøn thöïc laø Höông-Vò-Xuùc. Laøm choã döïa cho Thöùc..., nghóa laø Tyû thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo Tyû caên maø sinh khôûi, Thieät thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo Thieät caên maø sinh khôûi, Thaân thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo Thaân caên maø sinh khôûi. Laøm coâng vieäc khoâng nhö nhau, nghóa laø chæ coù Tyû caên coù theå ngöûi, chæ coù Thieät caên coù theå neám, chæ coù Thaân caên caûm giaùc xuùc chaïm, taát caû khoâng phaûi laø Caên naøo khaùc. YÙ caên taêng thöôïng ñoái vôùi hai Xöù: 1. Coù theå noái tieáp thaân ñôøi sau.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 768

2. Töï taïi tuøy yù chuyeån ñoåi. Coù theå noái tieáp thaân ñôøi sau, nhö noùi: “Neáu Thöùc khoâng döïa vaøo thai meï thì Danh saéc coù theå thaønh Yeát-la-lam hay khoâng? Thöa Ñöùc Theá Toân, khoâng theå naøo.” Töï taïi tuøy yù chuyeån ñoåi, nhö noùi: “Theá gian do taâm ñaõ daãn loái, cuõng bò taâm laøm cho nhoïc nhaèn, Neáu taâm sinh khôûi ôû nôi aáy, ñeàu töï taïi tuøy yù chuyeån ñoåi.” Coù ngöôøi noùi: YÙ caên taêng thöôïng ñoái vôùi phaåm nhieãm-tònh, nhö noùi: “Taâm taïp nhieãm cho neân höõu tình taïp nhieãm, taâm thanh tònh cho neân höõu tình thanh tònh.” Nam caên-Nöõ caên taêng thöôïng ñoái vôùi hai Xöù: 1. Höõu tình khaùc nhau. 2. Phaân bieät khaùc nhau. Höõu tình khaùc nhau, laø do hai Caên naøy khieán cho caùc loaøi höõu tình nam-nöõ khaùc nhau. Phaân bieät khaùc nhau, laø do hai Caên naøy maø hình töôùng-aâm thanh-ngoân ngöõ... khaùc nhau. Nghóa laø luùc kieáp baét ñaàu khoâng coù nam-nöõ sai bieät, veà sau ôû choã naøy ít taïo saéc phaùt sinh, lieàn coù daùng veû-theå loaïi cuûa nam-nöõ, hình haøi bieåu hieän, ngoân ngöõ aâm thanh, aùo quaàn aên uoáng, tieáp nhaän söû duïng ñeàu sai bieät. Coù ngöôøi noùi: Hai Caên naøy taêng thöôïng ñoái vôùi phaåm nhieãm-tònh. Ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà nhieãm, khoâng phaûi laø ñoái vôùi daâm duïc, bôûi vì Caên naøy khoâng nghi ngôø gì; chæ do hai Caên naøy, hoaëc laø hö hoaïi-hoaëc laø thieáu maát, ñoái vôùi khoâng luaät nghi, naêm nghieäp voâ giaùn, khoâng coù theå tieáp nhaän taïo taùc, laïi cuõng khoâng coù theå ñoaïn maát caùc caên thieän. Ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà tònh, Nam caên-Nöõ caên naøy hoaëc laø hö hoaïi-hoaëc laø thieáu maát, thì khoâng coù theå phaùt khôûi taát caû luaät nghi, laïi cuõng khoâng coù theå lìa nhieãm cuûa ba coõi, khoâng coù theå gieo troàng chuûng töû cuûa ba Thöøa. Maïng caên taêng thöôïng ñoái vôùi hai Xöù: 1. Khieán cho noùi laø coù Caên. 2. Khieán cho Caên khoâng ñoaïn döùt. Bôûi vì Maïng caên neáu coøn thì coù theå noùi laø coù Caên, vaø khieán cho caùc Caên noái tieáp nhau toàn taïi. Coù ngöôøi noùi: Maïng caên taêng thöôïng ñoái vôùi boán Xöù: 1. Noái tieáp Chuùng ñoàng phaàn. 2. Duy trì Chuùng ñoàng phaàn. 3. Baûo veä vaø nuoâi giöõ Chuùng ñoàng phaàn. 4. Khieán cho Chuùng ñoàng phaàn khoâng ñoaïn döùt. Naêm Thoï caên taêng thöôïng ñoái vôùi phaåm taïp nhieãm, bôûi vì caùc höõu tình do theá löïc cuûa Thoï maø theo ñuoåi tìm caàu khaép nôi, ñi qua moïi choán,

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 769

ñöôøng saù hieåm nguy, treøo leân nuùi cao, vöôït qua hoá haàm, ñi vaøo bieån roäng gaëp phaûi tai naïn ñaùng sôï, soùng nöôùc troâi noåi, gioù cuoän mòt muø, giaëc cöôùp bao vaây, thuù döõ gaàm gaøo, nuùi lôû ñaù laáp..., raát nhieàu tai hoïa baát ngôø rình raäp. Caùc loaïi nhö vaäy ñeàu bôûi vì caùc Thoï. Hoûi: Thoï voâ laäu vì sao taêng thöôïng ñoái vôùi phaåm taïp nhieãm? Ñaùp: Baét ñaàu khôûi leân gia haïnh vaø luùc höôùng vaøo, cuõng taêng thöôïng ñoái vôùi phaåm taïp nhieãm, nghóa laø ngöôøi quaùn haønh luùc caàu mong Thoï aáy, cuõng caàn phaûi theo ñuoåi tìm caàu caùc vaät nhö côm aên-aùo maëc..., bôûi vì theá löïc naøy cho neân cuõng sinh khôûi taïp nhieãm. Coù ngöôøi noùi: Thoï ñoái vôùi nhieãm-tònh ñeàu maïnh. Laïc thoï, ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà nhieãm, nhö noùi: "Ñoái vôùi Laïc thoï thì Tham tuøy taêng." Ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà tònh, nhö noùi: "Laïc cho neân taâm ñònh." Khoå thoï, ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà nhieãm, nhö noùi: "Ñoái vôùi Khoå thoï thì Saân tuøy taêng." Ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà tònh, nhö noùi: "Khoå laøm choã döïa cho Tín." Thoï khoâng khoå khoâng laïc, ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà nhieãm, nhö noùi: "Ñoái vôùi Thoï khoâng khoå khoâng laïc thì Voâ minh tuøy taêng." Ñoái vôùi ngöôøi maïnh veà tònh, nhö noùi: "Saùu rôøi boû döïa vaøo Xaû." Naêm Caên nhö Tín... taêng thöôïng ñoái vôùi phaåm nhieãm-tònh, nhö noùi: "Tín phaùt sinh coù theå quay veà, vöôït qua bieån roäng cuûa phoùng daät, Tinh tieán coù theå tröø khoå ñau, Tueä coù theå ñaït ñöôïc thanh tònh." Laïi noùi: "Ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta coù ñuû Tín, Y-sö-ca coù theå rôøi boû baát thieän maø tu taäp phaùp thieän." Laïi noùi: "Ñöùc Phaät baûo vôùi Khaùnh Hyû: Tinh tieán coù theå ñaït ñöôïc Boà-ñeà." Laïi noùi: "Ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta coù ñuû löïc Tinh tieán, rôøi boû phaùp baát thieän, tu taäp phaùp thieän." Laïi noùi: "Nieäm coù theå hoaït ñoäng khaép nôi phoøng ngöøa baûo veä taát caû, ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta coù ñuû Nieäm phoøng ngöøa baûo veä, rôøi boû phaùp baát thieän, tu taäp phaùp thieän." Laïi noùi: "Ñònh laø Chaùnh ñaïo, baát ñònh laø taø ñaïo, taâm ñònh ñaït ñöôïc giaûi thoaùt chöù khoâng phaûi laø taâm baát ñònh, taâm ñònh coù theå bieát roõ caùc uaån sinh dieät." Laïi noùi: "Ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta coù ñuû ba voøng hoa cuûa Ñònh, coù theå lìa xa phaùp baát thieän, tu taäp phaùp thieän." Laïi noùi: "Tueä laø cao nhaát cuûa theá gian, coù theå thuaän theo ñeán quyeát traïch, Coù theå bieát chính xaùc caùc phaùp, coù theå khoâng coøn khoå laõo töû."

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 770

Laïi noùi: "Trong taát caû caùc phaùp, Tueä laø cao nhaát." Laïi noùi: "Naøy chò em! Ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta coù theå duøng dao Tueä, caét ñöùt caùc kieát-phöôïc-tuøy mieân-trieàn-caáu." Laïi noùi: "Ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta voán coù böùc töôøng ngay thaúng cuûa Tueä, coù theå ngaên caûn phaùp aùc, taêng tröôûng phaùp thieän." Vò tri ñöông tri caên, taêng thöôïng ñoái vôùi phaàn vò chöa Kieán ñeá maø Kieán ñeá. Dó tri caên, taêng thöôïng ñoái vôùi phaàn vò ñaõ Kieán ñeá vaø loaïi tröø loãi laàm cuûa phieàn naõo. Cuï tri caên, taêng thöôïng ñoái vôùi phaàn vò ñaõ loaïi tröø loãi laàm cuûa phieàn naõo, ñöôïc an truù trong nieàm vui cuûa

phaùp hieän taïi. Vì vaäy, taát caû ñeàu coù nghóa taêng thöôïng ñoái vôùi moïi nôi, cho neân noùi laø Caên. Toân giaû Luõ-sa-phieät-ma ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Chæ rieâng YÙ laø moät loaïi Caên thuoäc veà thaéng nghóa, bôûi vì laø beân trong-laø bao truøm vaø coù sôû duyeân. Laø beân trong, bôûi vì Xöù beân trong thaâu nhieáp. Laø bao truøm, bôûi vì töø ñòa nguïc voâ giaùn cho ñeán coõi Höõu Ñaûnh. Coù sôû duyeân, bôûi vì duyeân vôùi taát caû caùc phaùp. Caên coøn laïi nhö Nhaõn… khoâng coù ñuû nghóa naøy, cho neân khoâng thieát laäp laøm Caên thuoäc veà thaéng nghóa. Nghóa laø naêm Caên nhö Nhaõn tuy Xöù beân trong thaâu nhieáp, maø khoâng phaûi laø bao truøm, khoâng phaûi laø coù sôû duyeân; Maïng caên tuy bao truøm maø khoâng phaûi laø Xöù beân trong, cuõng khoâng phaûi laø coù sôû duyeân; Khoå-Laïc-Öu-Hyû caên tuy coù sôû duyeân, nhöng khoâng phaûi laø bao truøm, khoâng phaûi laø beân trong; naêm Caên nhö Xaû-Tín… tuy bao truøm vaø coù sôû duyeân, maø khoâng phaûi laø beân trong; ba Caên voâ laäu noùi nhö chín Caên.” Hoûi: Neáu chæ rieâng YÙ laø Caên thuoäc veà thaéng nghóa, thì hai möôi moát loaïi coøn laïi vì sao goïi laø Caên? Ñaùp: Nhöõng loaïi aáy laøm sôû y, laøm choã döïa, laøm taïp nhieãm, laøm thanh tònh, laøm phaàn vò thanh tònh cho YÙ caên, cho neân cuõng goïi laø Caên. Caên naøo laøm sôû y? Ñoù laø Nhaõn, ñoù laø naêm Caên. Caên naøo laøm choã döïa? Ñoù laø Maïng caên. Caên naøo laøm taïp nhieãm? Ñoù laø naêm Thoï caên. Caên naøo laøm thanh tònh? Ñoù laø naêm Caên nhö Tín… Caên naøo laøm phaàn vò thanh tònh? Ñoù laø ba Caên voâ laäu, töùc laø phaàn vò Kieán ñaïo, phaàn vò Tu ñaïo, phaàn vò ñaïo Voâ hoïc. Hoûi: Vì sao Nam-Nöõ laïi ñöôïc goïi laø Caên? Ñaùp: Bôûi vì sinh ra höõu tình, bôûi vì sinh ra duïc laïc, bôûi vì cheá ngöï phieàn naõo, bôûi vì laøm choã döïa cho nhieãm. Sinh ra höõu tình, nghóa laø sinh ra höõu tình thuoäc loaïi thai sinh-noaõn sinh. Sinh ra duïc laïc, nghóa laø ôû choã naøy baét ñaàu sinh ra duïc laïc, sau ñoù môùi lan khaép toaøn thaân; nhö döïa vaøo chaëng maøy baét ñaàu sinh ra nieàm vui thieàn ñònh, sau ñoù môùi lan khaép toaøn thaân, ñoái vôùi Nam-Nöõ cuõng nhö vaäy. Cheá ngöï phieàn naõo, nghóa



laø chí taùnh naøy coù theå ñieàu phuïc caùc phieàn naõo ôû trong thôøi gian ngaén. Laøm choã döïa cho nhieãm, nghóa laø Thöùc nhieãm oâ vaø phaùp töông öng laáy nôi naøy laøm sôû y; nôi khaùc cuûa Thaân caên phaùt sinh ba loaïi Thöùc, choã naøy chæ phaùt sinh Thöùc nhieãm oâ chöù khoâng phaûi laø gì khaùc, luùc phaùt sinh Thöùc naøy chæ laøm taäp khí gaàn cuûa YÙ bôûi vì taâm ñi cuøng vôùi tham. Toân giaû Taêng-giaø-phieät-toâ ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Chæ coù saùu loaïi nhö Maïng… laø Caên thuoäc veà thaéng nghóa, ñoù laø Nhaõn-Nhó-Tyû-Thieät- Thaân-Maïng, bôûi vì laø goác cuûa höõu tình.” Hoûi: Neáu saùu loaïi nhö Maïng… laø Caên thuoäc veà thaéng nghóa, thì möôøi saùu loaïi coøn laïi vì sao goïi laø Caên? Ñaùp: Nhöõng loaïi aáy laøm chuûng töû, laøm taïp nhieãm, laøm thanh tònh, laøm phaàn vò thanh tònh cho saùu loaïi nhö Maïng…, cho neân cuõng goïi laø Caên. Caên naøo laøm chuûng töû? Ñoù laø YÙ caên. Caên naøo laøm taïp nhieãm? Ñoù laø naêm Thoï caên. Caên naøo laøm thanh tònh? Ñoù laø naêm Caên nhö Tín… Caên naøo laøm phaàn vò thanh tònh? Ñoù laø ba Caên voâ laäu, töùc laø phaàn vò Kieán ñaïo, phaàn vò Tu ñaïo, phaàn vò

ñaïo Voâ hoïc. Hoûi: Vì sao Nam-Nöõ cuõng ñöôïc goïi laø Caên? Ñaùp: Höõu tình coõi Duïc laáy duïc laøm chuûng töû, laáy duïc laøm luùa maï. Höõu tình naøy döïa vaøo ñaâu maø coù? Ñoù laø Nam caên-Nöõ caên. Vì vaäy hai loaïi naøy cuõng ñöôïc goïi laø Caên. Toân giaû Dieäu AÂm ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Taùm loaïi nhö Maïng... laø Caên thuoäc veà thaéng nghóa, ñoù laø Nhaõn-Nhó-Tyû-Thieät-Thaân-Nam-Nöõ-Maïng, bôûi vì laø goác cuûa höõu tình." Hoûi: Neáu taùm loaïi nhö Maïng... laø Caên thuoäc veà thaéng nghóa, thì möôøi boán loaïi coøn laïi vì sao goïi laø Caên? Ñaùp: Nhöõng loaïi aáy laøm chuûng töû, laøm taïp nhieãm, laøm thanh tònh, laøm phaàn vò thanh tònh cho taùm loaïi nhö Maïng..., cho neân cuõng goïi laø Caên. Noùi roäng ra nhö tröôùc. Hoûi: Cöïc vi cuûa Thaân caên khaép toaøn thaân ñeàu coù, vì sao chæ coù choã naøy goïi laø Nam caên-Nöõ caên, laïi noùi laø bieåu hieän roõ? Ñaùp: Toân giaû Theá Höõu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Bôûi vì choã naøy coù theå bieåu hieän roõ laø Nam-Nöõ, cho neân goïi laø Nam caên-Nöõ caên, laïi noùi laø bieåu hieän roõ." Hoûi: Coù ngöôøi hai hình thaùi cuõng coù theå bieåu hieän roõ chaêng? Ñaùp: Loaïi naøy khoâng coù theå bieåu hieän roõ bôûi vì khoâng quyeát ñònh, vì vaäy cho neân noùi laø phi nam phi nöõ. Coù ngöôøi noùi: Bôûi vì nôi naøy sinh ra ngöôøi löu chuyeån, ngöôøi hoaøn dieät. Ngoaïi ñaïo, Luïc sö, Boå-thích-noa... goïi laø ngöôøi löu chuyeån; Thanh

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 772

vaên, Ñoäc giaùc vaø Nhö Lai goïi laø ngöôøi hoaøn dieät. Toân giaû noùi raèng: Nôi naøy coù theå sinh caùc vò Tieân Maâu-ni, nhöõng ngöôøi thoâng tueä, ngöôøi kheùo ñieàu phuïc, ngöôøi deã daøng cö truù cuøng nhau, cho neân goïi laø Nam caên-Nöõ caên, cuõng noùi laø bieåu hieän roõ. Ñaõ noùi veà nguyeân côù thuoäc töôùng chung cuûa caùc Caên, nay seõ bieåu hieän roõ raøng töôùng rieâng cuûa töøng loaïi moät. Hoûi: Nhaõn caên laø theá naøo? Ñaùp: Neáu ñaõ thaáy saéc, ñang thaáy saéc, seõ thaáy saéc, vaø nhöõng phaàn khaùc cuûa loaïi naøy, thì goïi laø Nhaõn caên. Ñaõ thaáy saéc laø noùi veà Nhaõn quaù khöù, ñang thaáy saéc laø noùi veà Nhaõn hieän taïi, seõ thaáy saéc laø noùi veà Nhaõn vò lai. Ñaây laø noùi veà Ñoàng phaàn. Vaø nhöõng phaàn khaùc cuûa loaïi naøy laø noùi veà Bæ ñoàng phaàn. Nhaõn nhö trong phaàn Giôùi noùi roäng ra, cho ñeán YÙ caên noùi cuõng nhö vaäy. Hoûi: Nöõ caên laø theá naøo? Ñaùp: Phaàn ít cuûa Thaân caên. Hoûi: Nam caên laø theá naøo? Ñaùp: Phaàn ít cuûa Thaân caên. Hoûi: Maïng caên laø theá naøo? Ñaùp: Thoï maïng cuûa ba coõi. Hoûi: Laïc caên laø theá naøo? Ñaùp: Döïa vaøo Xuùc thuaän vôùi nieàm vui maø sinh ra nieàm vui cuûa thaân taâm, tieáp nhaän bình ñaúng do Thoï thaâu nhieáp, ñoù goïi laø Laïc caên. Hoûi: Khoå caên laø theá naøo? Ñaùp: Döïa vaøo Xuùc thuaän vôùi noãi khoå maø sinh ra noãi khoå cuûa thaân, tieáp nhaän khoâng bình ñaúng do Thoï thaâu nhieáp, ñoù goïi laø Khoå caên. Hoûi: Hyû caên laø theá naøo? Ñaùp: Döïa vaøo Xuùc thuaän vôùi nieàm vui maø sinh ra nieàm vui cuûa taâm, tieáp nhaän bình ñaúng do Thoï thaâu nhieáp, ñoù goïi laø Hyû caên. Hoûi: Öu caên laø theá naøo? Ñaùp: Döïa vaøo Xuùc thuaän vôùi noãi khoå maø sinh ra buoàn lo trong taâm, tieáp nhaän khoâng bình ñaúng do Thoï thaâu nhieáp, ñoù goïi laø Öu caên. Hoûi: Xaû caên laø theá naøo? Ñaùp: Döïa vaøo Xuùc khoâng khoå khoâng vui maø sinh ra buoâng xaû

thaân taâm, tieáp nhaän khoâng phaûi laø bình ñaúng-khoâng phaûi laø khoâng bình ñaúng, do Thoï thaâu nhieáp, ñoù goïi laø Xaû caên. Hoûi: Tín caên laø theá naøo? Ñaùp: Ñoái vôùi söï rôøi boû-xa lìa maø sinh khôûi phaùp thieän, nhöõng söï tin nhaän-thuaän theo-phuø hôïp-vöøa yù-chòu ñöïng-taâm öa thích-taùnh thanh

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 142 773

tònh, ñoù goïi laø Tín caên. Tinh tieán-Nieäm-Ñònh-Tueä caên, nhö vaên noùi roäng ra. Hoûi: Vò tri ñöông tri caên laø theá naøo? Ñaùp: Chöa Kieán ñeá, chöa Hieän quaùn, caùc Tueä veà Hoïc-Tueä caên, vaø Caên voán coù, Tuøy tín-Tuøy phaùp haønh, ñoái vôùi boán Thaùnh ñeá chöa Hieän quaùn-coù naêng löïc Hieän quaùn, ñoù goïi laø Vò tri ñöông tri caên. Trong naøy, ñoái vôùi boán Thaùnh ñeá chöa haún ñaõ thaáy roõ cho neân goïi laø chöa Kieán ñeá, chöa haún ñaõ Hieän quaùn cho neân goïi laø chöa Hieän quaùn. Caùc Tueä veà Hoïc-Tueä caên, ñaây laø noùi veà Tueä caên vaø Caên voán coù. Tuøy tín haønh-Tuøy phaùp haønh, ñoái vôùi boán Thaùnh ñeá chöa Hieän quaùn-coù naêng löïc Hieän quaùn, laø noùi veà taùm Caên coøn laïi. Toaøn boä chín Caên naøy goïi laø Vò tri ñöông tri caên. Hoûi: Trong chín Caên naøy, vì sao Tueä caên laïi noùi theâm vaø noùi rieâng bieät, nhöõng Caên khaùc chæ ñöa ra noùi toång quaùt moät laàn? Ñaùp: Bôûi vì Tueä goïi laø thaéng nghóa, nghóa laø trong tuï Caên thì Tueä laø thuø thaéng nhaát; nhö trong ñaát nöôùc thì nhaø vua laø hôn haún, trong thoân xoùm thì ngöôøi ñöùng ñaàu laø hôn haún, Caên khaùc thì khoâng nhö vaäy. Coù ngöôøi noùi: Bôûi vì Tueä laø phaùp daãn daét ñöùng ñaàu, nhö noùi: “Naøy Tyø kheo! Caùc phaùp thieän sinh khôûi, saùng suoát laø daãn daét ñöùng ñaàu, saùng suoát laø nhaân toá tröôùc tieân, vì vaäy daãn daét sinh ra taát caû caùc phaùp taøm quyù.” Coù ngöôøi noùi: Bôûi vì Tueä coù ñuû ba Hieän quaùn, nghóa laø Tueä ñi cuøng ba Hieän quaùn: 1. Hieän quaùn veà Kieán. 2. Hieän quaùn veà Duyeân. 3. Hieän quaùn veà Söï. Phaùp töông öng vôùi Tueä coù hai Hieän quaùn, ñoù laø tröø ra Kieán, bôûi vì khoâng phaûi laø taùnh thuoäc Tueä. Phaùp cuøng coù vôùi Tueä coù moät Hieän quaùn, ñoù laø Söï chöù khoâng phaûi laø gì khaùc, bôûi vì khoâng phaûi laø taùnh thuoäc Tueä, bôûi vì khoâng coù sôû duyeân. Coù ngöôøi noùi: Tueä thaáy roõ laøm cho phieàn naõo khoâng toàn taïi laâu daøi; nhö chuùng sinh ôû trong hang ñaù, neáu luùc thaáy ngöôøi thì quay trôû vaøo trong hang. Coù ngöôøi noùi: Tueä soi chieáu noái tieáp nhau thì phieàn naõo khoâng xaâm phaïm, nhö trong nhaø coù aùnh ñeøn thì keû troäm caép khoâng coù theå laáy troäm. Coù ngöôøi noùi: Tueä coù naêng löïc soi chieáu taát caû caùc phaùp, maët trôøi- maët traêng… beân ngoaøi chæ soi chieáu moät Giôùi-moät Xöù-moät Uaån vaø phaàn ít cuûa moät ñôøi; Tueä coù naêng löïc soi chieáu taát caû möôøi taùm Giôùi-möôøi hai

Xöù-naêm Uaån, ba ñôøi vaø phaùp voâ vi. Coù ngöôøi noùi: Khoâng coù Tueä thì raøng buoäc, coù Tueä thì giaûi thoaùt. Coù ngöôøi noùi: Tueä tieán vaøo Phaät phaùp raát vui söôùng, nghóa laø trong Phaät phaùp laáy giaûi thoaùt laøm hôn haún, vì vaäy nhöõng ngöôøi coù Tueä thaáy roõ Phaùp baûo vi dieäu, vui söôùng ôû trong ñoù; nhö ngöôøi maét saùng ñi vaøo hoøn ñaûo chaâu baùu. Neáu khoâng coù trí tueä thì tuy tieán vaøo Phaät phaùp maø khoâng troâng thaáy gì, cho neân thöôøng oâm loøng

buoàn lo; nhö ngöôøi soáng trong muø loøa ñeán choã thu nhaët chaâu baùu caøng theâm buoàn baõ xoùt xa. Coù ngöôøi noùi: Tueä caên nhö vò töôùng, nhö ngöôøi daãn ñöôøng, nhö ñoâi maét, nhö caùi ñaàu, laø Giaùc cuõng laø Giaùc chi, laø Ñaïo cuõng laø Ñaïo chi. Coù ngöôøi noùi: Tueä coù naêng löïc ñöa ñöôøng daãn loái cho nhöõng phaàn Boà-ñeà coøn laïi, khieán khoâng höôùng veà nôi khaùc; nhö ngöôøi maét saùng daãn ñöôøng cho nhöõng ngöôøi muø, khieán ñi treân con ñöôøng ngay thaúng; Tueä caên naøy cuõng nhö vaäy. Coù ngöôøi noùi: Tueä ñoaïn döùt raøng buoäc gioáng nhö löôõi dao saéc beùn, nhö noùi: “Naøy chò em! Ñeä töû haøng Thaùnh cuûa Ta coù theå duøng dao Tueä caét ñöùt caùc kieát phöôïc-tuøy mieân-trieàn caáu.” Coù ngöôøi noùi: Tueä nhö cung ñieän laàu ñaøi, nhö Toân giaû A-na-luaät- ñaø noùi: “Toâi döïa vaøo giôùi-truù vaøo giôùi, ñöôïc böôùc leân cung ñieän laàu ñaøi cuûa trí tueä Voâ thöôïng.” Coù ngöôøi noùi: Tueä coù naêng löïc an laäp töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp, coù naêng löïc phaân bieät töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp, phaù boû ngu muoäi veà töï Theå vaø ngu muoäi veà sôû duyeân, ôû trong caùc phaùp khoâng taêng giaûm maø chuyeån ñoåi. Coù ngöôøi noùi: Tueä laø phaùp ñöôïc chö Phaät yeâu quyù, chö Phaät khoâng yeâu quyù hình saéc-söùc löïc-doøng hoï-giaøu sang töï taïi cuûa höõu tình, chæ yeâu quyù phaùp Tueä, bôûi vì Tueä coù naêng löïc chöùng ñöôïc caùc coâng ñöùc. Coù ngöôøi noùi: Tueä coù naêng löïc bieåu hieän roõ Ñöùc Phaät khoâng coù gì saùnh baèng, nghóa laø caùc loaïi hình saéc-söùc löïc-doøng hoï-giaøu sang-cao quyù töï taïi, khoâng coù theå bieåu hieän roõ Ñöùc Phaät laø baäc toân quyù thuø thaéng nhaát, chæ coù Tueä coù naêng löïc bieåu hieän roõ, bôûi vì taát caû trí tueä chæ rieâng Ñöùc Phaät môùi coù, nhöõng Caên khaùc thì khoâng nhö vaäy. Bôûi vì raát nhieàu nhöõng nhaân duyeân nhö vaäy, cho neân Tueä caên ñöa ra caùch noùi sai bieät so vôùi nhöõng Caên khaùc.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*